

การเติบโตของเศรษฐกิจท่องเที่ยวและปัญหาการกระจายรายได้ในเกาะพะงัน

ปัทมา โมราศิลป์¹, วีระศักดิ์ คงฤทธิ์², อภิวัฒน์ อายุสุข³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจของเกาะพะงันโดยใช้ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปี 2559 และศึกษาปัญหาการกระจายรายได้ของชุมชนเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้ข้อมูลการสำรวจประชาชนในเกาะพะงันจำนวน 343ครัวเรือน การวิเคราะห์การกระจายรายได้เลือกใช้วิธี Gini factor และ Pseudo Gini ผลการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจเกาะพะงันมีการเติบโตอย่างมากโดยมีการเติบโตของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อน (มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 53.77 ต่อปี) ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจเกาะพะงันเปลี่ยนจากการพึ่งพิงภาคการเกษตรไปสู่การพึ่งพิงภาคการท่องเที่ยวเป็นหลัก การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวทำให้รายได้ของประชาชนบนเกาะพะงันเพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาด้านการกระจายรายได้กลับพบว่า การกระจายรายได้ของเกาะพะงันมีความไม่เท่าเทียมกัน (ค่าสัมประสิทธิ์จีเนีรุมเท่ากับ 0.503) โดยแหล่งรายได้ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม คือ รายได้จากการท่องเที่ยวที่กระจุกตัวอยู่กับกลุ่มอาชีพธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายเป็นหลัก ยังกระจายไปไม่ถึงประชาชนในกลุ่มอาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้างมากนัก

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, การกระจายรายได้, สัมประสิทธิ์จีเนีรุม, เกาะพะงัน

ชื่อผู้ติดต่อบทความ: ปัทมา โมราศิลป์

E-mail: kamonwan.m@psu.ac.th

(Received: August 16, 2018; Revised: October 26, 2018; Accepted: March 8, 2019)

¹ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

E-mail: kamonwan.m@psu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี E-mail: weerasakagri@gmail.com

³ ดร. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

E-mail: Apiwat.a@psu.ac.th

Tourism Economics Growth and Income Distribution in Pha Ngan Island

Patida Morasilp¹, Weerasak Kongrithi², Apiwat Ayusuk³

Abstract

The aims of this study were to: (i) investigate the economic situation of Pha Ngan Island, Surat Thani Province, data using from Department of Business Development, Ministry of Commerce in 2016 and; (ii) explore the income distribution of Pha Ngan community. The sample size was 343 households selected by applying Gini factor and Pseudo Gini with sample survey data. The results found that Pha Ngan Island had economic growth through tourism sector (53.77% per year) by transforming the economic structure from agriculture to tourism in this recent economy. Though tourism growth had increased individual income, the income distribution is still unequal (Gini coefficient is 0.503). The cause of income inequality is most tourism income is distributed to people in travel business, private business and commerce, not to people in agriculture and employee.

Keywords: Tourism; Income Distribution; Ginicoefficient; Pha Ngan Island

Corresponding Author: Patida Morasilp

E-mail: kamonwan.m@psu.ac.th

¹ Lecturer in Faculty of Liberal Arts and Management Sciences Prince of Songkla University, Surat Thani Campus.
E-mail: kamonwan.m@psu.ac.th

² Asst. Prof. Dr. in Faculty of Liberal Arts and Management Sciences Prince of Songkla University,
Surat Thani Campus. E-mail: weerasakagri@gmail.com

³ Dr. in Faculty of Liberal Arts and Management Sciences Prince of Songkla University, Surat Thani Campus.
E-mail: Apiwat.a@psu.ac.th

1. บทนำ

การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวควรจะเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน แต่หากผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนส่วนน้อย แต่เป็นปัญหากับคนส่วนใหญ่ ถือเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ยั่งยืน ไม่สามารถสร้างความสุขให้คนในชุมชน ไม่สามารถรักษาสันติและสิ่งแวดล้อมได้ ย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวในที่สุด โดยเฉพาะในประเทศไทยที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังต้องพึ่งพิงความงามของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติเป็นสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดๆ ก็ตามต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนและการจัดการที่ดี Mowforth and Munt (2003) ได้นำเสนอมิติการพัฒนาที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ 3 ด้าน คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในด้านเศรษฐกิจนั้นประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมในชุมชนท่องเที่ยว โดยหากเศรษฐกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ขยายตัวมีนักท่องเที่ยวและเงินเข้ามาในพื้นที่จำนวนมากแต่คนในพื้นที่ดั้งเดิมไม่ได้รับส่วนแบ่งอย่างทั่วถึง อาจทำให้คนเจ้าของพื้นที่ดั้งเดิมรู้สึกว่าการท่องเที่ยวเป็นภัยคุกคามมากกว่าจะเป็นโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งตามมาจากแนวคิด “การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า “การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม” เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญตัวหนึ่ง ที่จะนำพาธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ ไปสู่ความยั่งยืน

เกาะพะงัน ตั้งอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เพราะนอกจากปาร์ตีฟูลมูนอันโด่งดังแล้ว เกาะพะงันยังเป็นสถานที่ดำน้ำที่สวยงามและชายหาดที่สวยงามธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ อุทยานแห่งชาติน้ำตกธารเสด็จมีพื้นที่ 41,250 ไร่ ยังคงสภาพของป่าที่สมบูรณ์ มีพืชหลากหลายชนิด

รายงานของกรมการท่องเที่ยว (2558) แสดงให้เห็นว่า ในช่วง 7 ปี ที่ผ่านมา (2550 - 2557) การท่องเที่ยวเกาะพะงันมีการเติบโตอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วง 3 ปีหลังสุดจำนวนนักท่องเที่ยวได้กระโดดข้าม 1 ล้านคนต่อปี และรายได้ก็เพิ่มไปมากกว่า 5,000 ล้านบาทต่อปี คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 20.14 ต่อปี

การเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเกาะพะงัน ได้สร้างความกังวลให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนโดยเฉพาะผู้ประกอบการและชุมชนในเกาะพะงันว่า จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในชุมชน โดยเฉพาะประเด็นการกระจายรายได้ ซึ่งหากการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไม่เป็นธรรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากร และนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่ได้ประโยชน์กับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากผลการวิจัยของ ปานจิตร์ จินศิริ และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ (2556) และ Peerasit Kamnuansilapa and Parnchit Jinhirun (2015) ซึ่งให้เห็นว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมขึ้นบนเกาะพะงัน ซึ่งหากไม่มีระบบการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่ดีพอแก่ทุกฝ่าย อาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและความไม่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวเกาะพะงันได้ในอนาคตอันใกล้ การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาสภาพการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะพะงัน ว่ามีการกระจายไปอย่างทั่วถึงหรือไม่ หรือมีการกระจุกตัวเฉพาะกลุ่ม ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ใน

การวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวที่จะทำให้กลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึงรายได้จากภาคการท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงมากขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อการท่องเที่ยวไปสู่ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของเกาะพะงันในที่สุด

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวของเกาะพะงัน
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการกระจายรายได้ของชุมชนเกาะพะงัน

3. การทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิด

3.1 การทบทวนวรรณกรรม

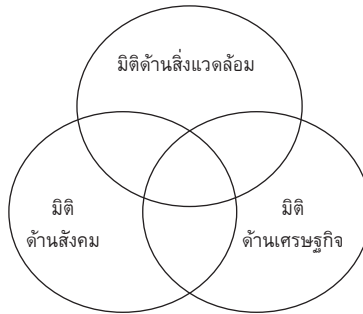
การศึกษาผลกระทบจากการขยายตัวของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวต่อปัญหาการกระจายรายได้ของชุมชนในเกาะพะงัน เริ่มจากแนวคิดที่ว่าด้วยการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งพบว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นต้องมีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้ชุมชนด้วย นอกจากนี้ยังได้ใช้เทคนิคการวัดการกระจายรายได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีไน โดยมีการละเอียดดังนี้

3.1.1 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

World Tourism Organization (1998) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 5 องค์ประกอบ คือ

- 1) ทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และทรัพยากรอื่นๆ ในการท่องเที่ยวจะต้องได้รับการดูแลรักษาเพื่อประโยชน์ต่อเนื่องในอนาคต
- 2) จะต้องมีการบริหารจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ต้องรักษาและปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น
- 4) จะต้องรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นยังคงสามารถเป็นที่นิยมต่อไปได้
- 5) ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวต้องแผ่กระจายไปในทุกภาคส่วนของสังคม

จากแนวคิดของ World Tourism Organization (1998) นำไปสู่การปรับปรุงให้กระชับขึ้นโดย Mowforth and Munt (2003) ได้สรุปแนวคิดรวบยอดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญทางการท่องเที่ยวใน 3 มิติ คือ มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านเศรษฐกิจ และมิติทางด้านสังคม ที่มีความเชื่อมโยงประสานกันดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา: Swarbrooke (1999) และ Mowforth and Munt (2003)

แนวคิดข้างต้นสอดคล้องกับข้อเสนอของศูนย์การวางแผนการท่องเที่ยวและการแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย (2549) ที่ระบุองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 3 ประเด็นคือ

- 1) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิตสินค้าและบริการ
- 2) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การบริหารและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง
- 3) ด้านสังคม ได้แก่ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ความเสมอภาคในการกระจายความมั่งคั่งทั้งภายในรุ่นอายุคนและรุ่นถัดไป

แนวคิดว่าด้วยการกระจายความมั่งคั่งของคนในชุมชนให้เป็นธรรม สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) ของ Fennell (1999) คือ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการตัดสินใจ โดยที่ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน นั่นคือมีการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียม

3.1.2 แนวคิดการวัดการกระจายรายได้

ผลการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวัดการกระจายรายได้ที่ผ่านมาในอดีตเพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษา พบว่า วิธีการวัดการกระจายได้ที่นิยมใช้มี 4 วิธี คือ (1) ค่าสัมประสิทธิ์จินี (2) ค่าสัมประสิทธิ์จินีเทียม (3) ค่าความแปรปรวนของรายได้ในรูปลอการิทึม (4) ค่าดัชนีของเชอร์รีค ซึ่งทั้ง 4 วิธีนี้บอกถึงระดับของการกระจายรายได้เท่านั้น (วิชณี ชัยยาภรณ์, 2544) นอกจากนี้ยังมีวิธีวัดการกระจายรายได้ที่เป็นพื้นฐานของทั้ง 4 วิธีที่กล่าวมา คือ (1) การวัดตามขนาดของรายได้ และ (2) การวัดโดยใช้เส้นโค้งลอเรนซ์

งานวิจัยส่วนใหญ่จะนิยมใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์จินีที่ได้ในแต่ละกรณีศึกษาที่มีการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกันแตกต่างกันไป เดชรัต สุขกำเนิด (2534) ได้ศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนประมงทะเลเพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างรายได้และวัดการกระจายรายได้ของครัวเรือนประมงทะเล ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนประมงทะเลมีการกระจายรายได้ที่มีความไม่เท่าเทียมกันสูงและมีความไม่เท่าเทียมกันสูงกว่าการกระจายรายได้ของครัวเรือนทั่วประเทศ พิลลพรรณ ลาภยงศ (2541) ได้ศึกษาการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น กรณีศึกษา

เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จากผลการศึกษาพบว่า กรณีรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.8915 กรณีรายได้ที่เกิดนอกภาคการท่องเที่ยวมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.4934 และกรณีรายได้รวมมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ 0.6333 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จีนิทั้งสามกรณี พบว่า การกระจายรายได้ในพื้นที่ศึกษาไม่มีความเท่าเทียมกัน ธิดิพนธ์ โตวิจิตร (2546) ได้การศึกษาเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านการกระจายรายได้: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบ้านผานกกกและบ้านบวกเตย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า หมู่บ้านผานกกกเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้มากกว่าหมู่บ้านบวกเตย ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกัน และผลงานของ ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์ และमुखสุตา พูลสวัสดิ์ (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความขยายตัวของรายได้ของครัวเรือน รายได้ และการกระจายรายได้ของชุมชนท่องเที่ยวในภาคตะวันออก พบว่า การกระจายรายได้ทั้งในกลุ่มที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และรายได้ที่ไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนมีการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.7006 และ 0.6929 ตามลำดับ

ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น นำไปสู่ข้อสรุปในการเลือกใช้วิธีการวัดการกระจายรายได้ในการศึกษานี้ โดยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ และการวัดการกระจายรายได้โดยการเปรียบเทียบสัดส่วนของรายได้ครัวเรือนตามขั้นรายได้เนื่องจากเป็นวิธีที่ไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับทั่วไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 การวัดการกระจายรายได้โดยการเปรียบเทียบสัดส่วนของรายได้ครัวเรือนตามขั้นรายได้ (Relative Income Share) เป็นการศึกษาที่ดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และความแตกต่างในส่วนแบ่งของรายได้ทั้งหมด โดยแบ่งคนออกเป็น 5 กลุ่มเท่าๆ กันตามระดับรายได้ โดยปกติจะแบ่งเป็นกลุ่มละ 20% การพิจารณาจะดูว่าสัดส่วนรายได้ของแต่ละกลุ่มเมื่อเทียบกับรายได้รวมทั้งหมดของประชากรที่ศึกษาเป็นอย่างไร

3.2.2 การวัดการกระจายรายได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ การวัดการกระจายรายได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ในการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของรายได้เพื่อนำไปตรวจสอบหาค่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ของครัวเรือนดั้งเดิม โดยสามารถหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิได้โดยตรงจาก Feri and Kuo (1979) ดังต่อไปนี้

$$Gy = (2/n) Uy - (n+1)/n$$

โดยที่

$$Gy = \text{ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ}$$

$$Uy = 1(y_1) + 2(y_2) + \dots + n(y_n)$$

กำหนดให้

$$y = (Y_1 / S_y, Y_2 / S_y, Y_3 / S_y, \dots, Y_n / S_y)$$

และ

$$Y_1 \leq Y_2 \leq Y_3 \dots \leq Y_n$$

โดยที่

U_y = ค่าถ่วงน้ำหนักเฉลี่ยของลำดับสัดส่วนรายได้ครัวเรือน

y_n = สัดส่วนรายได้ของแต่ละครัวเรือนต่อรายได้ของครัวเรือนทั้งหมด

Y_n = รายได้ของแต่ละครัวเรือน

S_y = รายได้ของครัวเรือนทั้งหมด

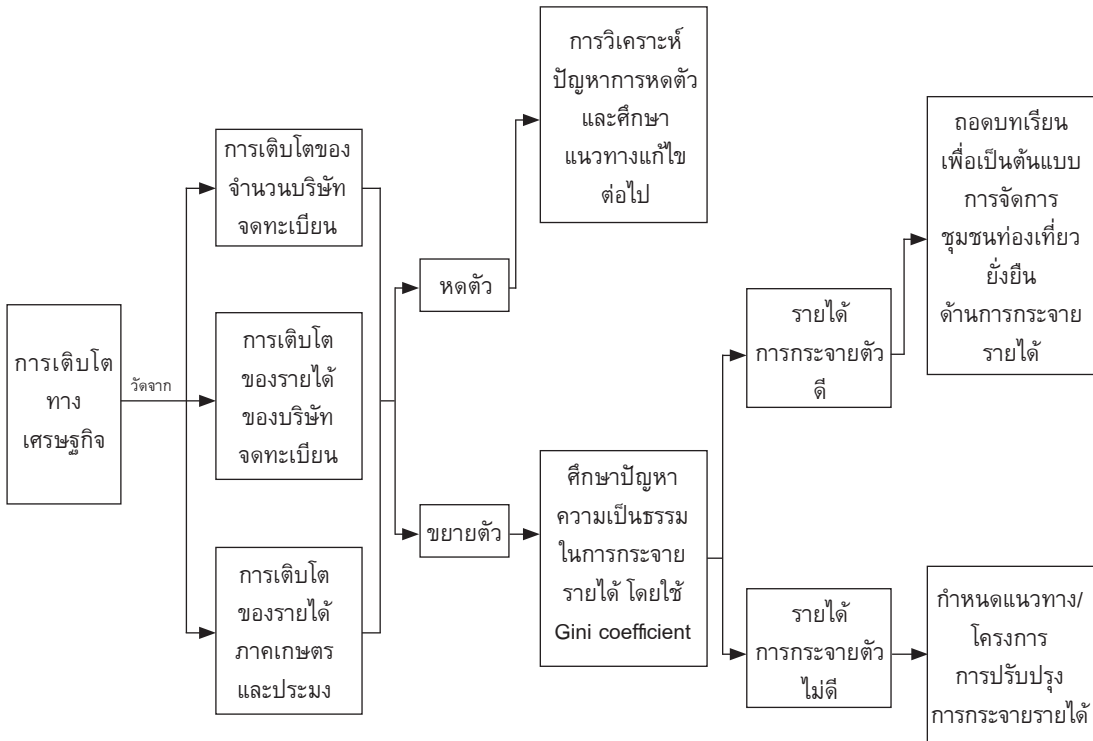
n = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์จีนิข้างต้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทตามรูปแบบการใช้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

3.2.2.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิตามแหล่งรายได้ (Factor Gini) เป็นค่าที่แสดงถึงสภาพการกระจายรายได้ของแหล่งรายได้นั้นๆ หากค่าสัมประสิทธิ์จีนิตามแหล่งรายได้มีค่ามาก แสดงว่าอาจมีครัวเรือนบางส่วนไม่ได้รับรายได้จากแหล่งรายได้นี้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิตามแหล่งรายได้ ใช้การเรียงลำดับรายได้เฉพาะในแหล่งรายได้นั้น ค่าที่ได้จึงไม่เชื่อมโยงกับสัมประสิทธิ์จีนิรวม ทำให้บอกไม่ได้ว่ารายได้แหล่งใดเป็นต้นเหตุให้การกระจายรายได้รวมไม่เป็นธรรม หากต้องการทราบต้องใช้ “สัมประสิทธิ์จีนิเทียม”

3.2.2.2 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิเทียม (Pseudo Factor Gini) เป็นค่าที่อธิบายว่าผลของการกระจายรายได้จากแหล่งรายได้นั้นๆ ส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมกันของรายได้รวมมากน้อยแค่ไหน คำนวณโดยการเรียงลำดับรายได้แหล่งนั้นๆ ตามลำดับของรายได้รวมจากน้อยไปมาก

3.2 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 2: กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินงานวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดจำนวนประชากรใช้ข้อมูลจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่มีทะเบียนบ้านบนเกาะพะงัน ตามรายงานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2558 จำนวน 2,425 ครัวเรือน ที่ใช้ข้อมูลจำนวนครัวเรือนตามฐานข้อมูล จปฐ. แทนฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร เนื่องจากเป็นฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรเป็นข้อมูลในภาพรวมจากสิ่งปลูกสร้างทุกหลัง ซึ่งอาจไม่มีผู้อาศัย แต่ฐานข้อมูล จปฐ. เป็นข้อมูลทางทะเบียนบ้านที่มีผู้อาศัยอยู่จริง

การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจะกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ 0.05 ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง 343 ตัวอย่าง

4.2 การสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ขั้นแรก จะกำหนดพื้นที่ออกเป็น 4 โซน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละโซนตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนในโซนนั้นๆ ประกอบด้วย เมืองหลัก (41 ตัวอย่าง) ชุมชนชานเมือง (112 ตัวอย่าง) ชุมชนเกษตร (42 ตัวอย่าง) และชุมชนท่องเที่ยว (110 ตัวอย่าง) ขั้นที่สอง จะเลือกชุมชนตัวแทนในแต่ละโซน ขั้นที่สาม ลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล โดยให้ผู้สำรวจเดินเข้าไปหาชาวบ้านแต่ละบ้านในชุมชน

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และการแปลผล

พื้นที่ศึกษา ใช้พื้นที่ทั้งเกาะพะงันประกอบด้วย 1 เทศบาลเมืองกับ 2 เทศบาลตำบล คือ เทศบาลเมืองเกาะพะงัน เทศบาลตำบลเพชรพะงัน และเทศบาลตำบลบ้านใต้ โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์แยกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทุติยภูมิ การศึกษาขยายตัวของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในบทความนี้ ไม่สามารถใช้ข้อมูลภาพรวมทั้งหมดของเกาะพะงัน เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูล GPP จังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่ได้จัดเก็บเอง แต่ดำเนินการโดยส่วนกลาง และพื้นที่อำเภอเกาะพะงันไม่อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ขาดข้อมูลระดับอำเภอ ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลจำนวนบริษัทจดทะเบียน และรายงานผลประกอบการของภาคเศรษฐกิจต่างๆ ที่รวบรวมไว้แล้วจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าปี 2559 กระทรวงพาณิชย์และข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน ซึ่งได้จากการสำรวจในปีการสำรวจ 2559 ซึ่งมีรายละเอียดการกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างในหัวข้อถัดไป

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการขยายตัวของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวต่อปัญหาการกระจายรายได้ จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจรวมของเกาะพะงันก่อน ซึ่งในงานนี้นำเสนอโดยใช้ภาพโครงสร้างเศรษฐกิจเป็นเครื่องมืออธิบาย จากนั้นจึงนำเสนอปัญหาการกระจายรายได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การศึกษาการขยายตัวของเศรษฐกิจการท่องเที่ยว การศึกษาขยายตัวของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในบทความนี้ ใช้ข้อมูลจำนวนบริษัทจดทะเบียน และรายงานผลประกอบการของภาคเศรษฐกิจต่างๆ ที่รวบรวมไว้แล้วจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าปี 2559 นำมาหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และอัตราการขยายตัว

2) การศึกษาการกระจายรายได้และแหล่งรายได้ของครัวเรือน ศึกษาครัวเรือนชาวพะงันดั้งเดิมที่ประกอบอาชีพประมง เกษตร ค้าขาย ปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลรายได้จากการสำรวจมาหาค่าเฉลี่ย สัดส่วนร้อยละและวิเคราะห์การกระจายรายได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีไน และการวัดการกระจายตามแหล่งรายได้ นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของรายได้จากการท่องเที่ยวว่ามีช่องทางการกระจายไปสู่กลุ่มอาชีพอื่นอย่างไร โดยการสัมภาษณ์และสังเกต

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1 ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแยกนำเสนอเป็น 2 หัวข้อ คือ 1) การขยายตัวของเศรษฐกิจเกาะพะงัน และ 2) รายได้และการกระจายรายได้ ตามรายละเอียดดังนี้

5.1.1 การขยายตัวของเศรษฐกิจเกาะพะงัน

การพิจารณาการเติบโตของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวได้จำแนกตามลักษณะการประกอบการซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วย กลุ่มโรงแรม/ที่พัก กลุ่มการศึกษาและนันทนาการ (การสอนโยคะ ดำน้ำ กีฬาทางน้ำ มวยไทยฯ) และสุดท้ายคือกลุ่มที่พักแต่จัดทะเบียนเป็นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (เพื่อต้องการหลีกเลี่ยงกฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับโรงแรมและที่พัก) ซึ่งกลุ่มนี้ดำเนินงานในลักษณะการสร้างบ้านพักสำหรับขาย/ให้นักท่องเที่ยวเช่าระยะยาว 2) กลุ่มธุรกิจอื่นๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราการขยายตัวของบริษัทจดทะเบียนปี 2555 และ 2558 ในเกาะพะงัน

กลุ่มธุรกิจ	จำนวนบริษัท จดทะเบียน	อัตราการเติบโต บริษัทจดทะเบียน (ร้อยละ)			อัตราการขยายตัว เฉลี่ย (ร้อยละ/ปี)
		2555	2556	2557	2558
1. โรงแรม/ที่พัก	98	7.14	21.90	10.94	13.33
2. การศึกษาและนันทนาการ	70	5.71	10.81	30.49	15.67
3. อสังหาริมทรัพย์	0	420.00	195.24	53.23	222.82
รวมด้านท่องเที่ยว	168	31.55	51.13	31.44	38.04
4. การค้าปลีก/ค้าส่ง	60	3.33	4.84	6.15	4.78
5. ก่อสร้าง	27	7.41	13.79	6.06	9.09
6. การขนส่ง	4	50.00	50.00	33.33	44.44
7. อื่นๆ	226	23.01	6.47	9.80	13.09
รวมด้านอื่น ๆ	317	18.30	7.47	9.43	11.73
รวมทั้งหมด	485	22.89	23.66	19.40	21.98

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2559

ในช่วงปี 2555 - 2558 ธุรกิจเกาะพะงันมีแนวโน้มขยายตัวอย่างมาก โดยมีบริษัทจดทะเบียนเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 19.40 ต่อปี การขยายตัวส่วนใหญ่มาจากกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ

การท่องเที่ยวโดยตรงที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 38.04 ในขณะที่กลุ่มธุรกิจอื่นๆ มีอัตราการขยายตัวของจำนวนธุรกิจเพียงร้อยละ 11.73 ต่อปี โดยในกลุ่มนี้ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่สร้างบ้านพักและห้องพักเพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือแรงงานที่มาจากนอกพื้นที่เข้าพักทั้งในระยะสั้น และระยะยาวหรือเพื่อขายให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 190 บริษัท (ตารางที่ 1)

ผลการศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจเกาะพะงัน (ตารางที่ 2) พบว่า โครงสร้างเศรษฐกิจเกาะพะงัน กำลังเปลี่ยนผ่านจากการพึ่งพิงภาคการเกษตรเป็นสำคัญไปสู่การพึ่งพิงภาคการท่องเที่ยวมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2558 สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นสูงกว่าภาคเกษตร และเหตุผลสำคัญอีกประการ คือ การที่ลูกหลานชาวสวนไม่นิยมกลับมาทำสวนแต่จะพยายามหันไปประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรชาวสวนมะพร้าวยังได้ปรับพื้นที่สวนมะพร้าวมาสร้างเป็นรีสอร์ทและบ้านเช่าให้บริการ ทั้งนักท่องเที่ยวและผู้อพยพเข้ามาทำงานในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้พื้นที่สวนมะพร้าวลดลง

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เกษตรกร นักธุรกิจ พบว่า รายได้ภาคเกษตรก็พึ่งพิงนักท่องเที่ยวอย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะสินค้าเกษตรจำพวก พืชผักและผลไม้ ในอดีตผลผลิตบนเกาะจะไม่ค่อยมีราคาแต่เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพะงันมากขึ้น การท่องเที่ยวเติบโตขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น คนมากขึ้นส่งผลให้อุปสงค์ต่อพืชผักและผลไม้บนเกาะเพิ่มมากขึ้น ราคาพืชผักผลไม้ราคาสูงขึ้น รายได้ของครัวเรือนเกษตรดีขึ้น

ตารางที่ 2 โครงสร้างเศรษฐกิจเกาะพะงัน

ภาคธุรกิจ	สัดส่วนรายได้		รายได้เฉลี่ยปี 2555 และ 2558 (ล้านบาท)	สัดส่วน (%)
	2555	2556		
1. โรงแรมและที่พักระยะสั้น	33.90	35.25	627.95	34.62
2. การศึกษาและนันทนาการ	7.42	10.48	164.23	9.05
3. อสังหาริมทรัพย์	-	8.55	165.54	9.13
รวมด้านท่องเที่ยว	41.32	54.28	957.72	52.28
4. การค้าปลีก/ค้าส่ง	34.48	24.32	527.16	29.06
5. ก่อสร้าง	5.42	5.46	98.75	5.44
6. การขนส่ง	0.81	1.22	18.69	1.03
7. การเกษตร	48.60	44.70	843.92	46.52
8. อื่นๆ	3.26	5.25	78.45	4.32
รวม (รายได้รวม)	100.00 (1,728.95)	100.00 (1,898.93)	1,813.94	100.00

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2559

5.1.2 การศึกษาการกระจายรายได้และแหล่งรายได้ของครัวเรือน

ในหัวข้อนี้ได้แยกนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ การวิเคราะห์รายได้และแหล่งรายได้ และการวิเคราะห์การกระจายรายได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1.2.1 การวิเคราะห์รายได้และแหล่งรายได้ของครัวเรือนมีวัตถุประสงค์เพื่อดูความมั่งคั่งและความสามารถในการพึ่งพาตัวเองของครัวเรือน เนื่องจากครัวเรือนแต่ละครัวเรือนมีรายได้จากหลายแหล่งในการจำแนกแหล่งรายได้จึงแบ่งตามกลุ่มอาชีพ ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 3 จากผลการวิเคราะห์พบว่า ในภาพรวมครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 39,921 บาทต่อเดือน มีรายจ่ายเฉลี่ย 27,538 บาทต่อเดือน ทำให้ครัวเรือนมีเงินเหลือสำหรับการออมเฉลี่ย 12,383 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 3 รายได้และแหล่งรายได้ของครัวเรือน

แหล่งรายได้	ชุมชน				รวม	F-statistic
	เมืองหลัก	ชานเมือง	เกษตร	ท่องเที่ยว		
1. เกษตร	1,150	4,005	4,789	4,001	3,658	0.597
2. ธุรกิจภาคการท่องเที่ยว	7,926	9,187	2,776	18,377	11,449	4.467**
3. ลูกจ้างภาคท่องเที่ยว/บริการ	3,256	4,308	1,159	4,671	3,864	0.741
4. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	30,726	13,390	3,000	9,252	12,797	6.190
5. รับจ้าง/พนักงานบริษัท	5,304	1,919	3,397	3,067	2,992	1.200
6. ข้าราชการ	3,251	2,108	7,335	1,409	2,729	3.756**
7. เงินโอน/เงินสวัสดิการ	448	1,035	2,978	1,685	1,458	0.719
รายได้รวม	52,414	37,633	26,595	42,681	39,921	2.234*
รายจ่ายรวม	27,219	29,500	16,440	29,895	27,538	0.508
รายได้คงเหลือ	25,195	8,133	10,155	12,786	12,383	0.719

ที่มา: จากการสำรวจปี 2559

พิจารณารายได้และรายจ่ายตามลักษณะชุมชน พบว่า ชุมชนเมืองหลักมีรายได้ต่อเดือนสูงสุด รองลงมาคือ ชุมชนท่องเที่ยว ในขณะที่ชุมชนเกษตรมีรายได้ต่ำสุด เมื่อทดสอบยืนยันความแตกต่างระหว่างรายได้รวมของแต่ละชุมชนโดยใช้ค่าสถิติ F-test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 (ค่า F-statistic = 2.234) และเมื่อทดสอบเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อหาชุมชนที่มีรายได้ต่างกันโดยใช้วิธี LSD-test พบว่า ชุมชนที่มีรายได้แตกต่างกัน คือ ชุมชนเกษตรกับชุมชนเมืองหลัก และชุมชนเกษตรกับชุมชนท่องเที่ยว ในส่วนของรายจ่ายกับรายได้คงเหลือสุทธิ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แหล่งรายได้ของครัวเรือนตัวอย่างในภาพรวม พบว่า แหล่งรายได้ที่มีสัดส่วนมากที่สุด คือ การทำธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รองลงมา คือ ธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และหากพิจารณาแหล่งรายได้ตามลักษณะชุมชน พบว่า ชุมชนเมืองหลักและชุมชนชานเมืองจะมีรายได้หลักจากธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ชุมชนชุมชนเกษตรก็จะมีรายได้จากภาคเกษตรในสัดส่วนมากที่สุด และชุมชนท่องเที่ยวก็จะมีรายได้จากธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากที่สุด (ตารางที่ 3) แต่อย่างไรก็ตามการเติบโตของภาคการท่องเที่ยวได้สร้างงานและรายได้เพิ่มให้กับครัวเรือนในเกาะพะงันทุกภาคส่วน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในกลุ่มเกษตรกรสามารถขายสินค้าเกษตรทั้งพืชผัก ผลไม้ได้สะดวกขึ้น เพราะไม่ต้องขนส่งไปขายนอกเกาะเหมือนในอดีต และได้ราคาสูง สมาชิกในครัวเรือนมีงานนอกภาคเกษตรทำ คนขับรถโดยสารก็มีรายได้มากขึ้นจากการให้บริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การขยายตัวของการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวยังกระตุ้นเศรษฐกิจส่วนอื่นให้ขยายตัวตาม ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานและการจับจ่ายใช้สอยเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น การเติบโตของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวเกาะพะงันนอกจากจะสร้างรายได้ในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงแล้วยังมีการกระจายรายได้เข้าไปสู่ชุมชนทุกกลุ่มอาชีพ แม้ว่าโดยเปรียบเทียบสัดส่วนรายได้ยังกระจุกอยู่ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจส่วนตัว แต่ในส่วนของรายได้ครัวเรือนทั่วไปก็สูงขึ้นกว่าอดีตมาก สร้างความพึงพอใจให้ชุมชน ไม่ปรากฏว่ามีชุมชนที่แปลกแยกเนื่องจากรู้สึกว่าคุณสมบัติของตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

5.1.2.2 การวิเคราะห์การกระจายรายได้ ในส่วนนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ 3 ประเด็น ดังตารางที่ 4 และ 5 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ Gini และค่าสัมประสิทธิ์ Gini เทียม

แหล่งรายได้	รายได้	จีเน่ตามแหล่งรายได้	จีเน่เทียม
1. เกษตร	3,658.69	0.543	0.398
2. ธุรกิจภาคการท่องเที่ยว	11,449.51	0.417	0.627
3. ลูกจ้างภาคท่องเที่ยว/บริการ	3,864.26	0.482	0.367
4. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	12,797.54	0.559	0.560
5. รับจ้าง/พนักงานบริษัท	2,992.30	0.489	0.421
6. ข้าราชการ	2,729.51	0.435	0.459
7. เงินโอน/เงินสวัสดิการ	1,458.69	0.583	0.328
รายได้รวม	39,921.32	จีเน่รวม = 0.503	

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการสำรวจปี 2559

1) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ Gini รวม ใช้ข้อมูลรายได้รวมเพื่อดูประสิทธิภาพการกระจายรายได้ของครัวเรือนบนเกาะพะงัน ผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์จีเน่เท่ากับ 0.503 (ตารางที่ 4) แสดงให้เห็นว่า

การกระจายรายได้ค่อนข้างไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสัดส่วนของรายได้ครัวเรือนตามชั้นรายได้ 5 ชั้น ยังแสดงให้เห็นสอดคล้องกัน คือ มีครัวเรือนคนรายจำนวนร้อยละ 20 ครอบครองรายได้ไปมาถึงร้อยละ 54.84 ของรายได้ทั้งหมด โดยกลุ่มคนรายได้น้อยร้อยละ 40 แรก มีส่วนแบ่งเพียงร้อยละ 11.82 (ตารางที่ 5)

2) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ Gini ตามแหล่งรายได้ การวิเคราะห์ในส่วนนี้เพื่อทดสอบว่าในแต่ละแหล่งรายได้มีการกระจายรายได้ไปสู่ครัวเรือนต่างๆ มากน้อยแค่ไหน ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าทุกแหล่งรายได้ มีค่าสัมประสิทธิ์ Gini ตั้งแต่ 0.417 ถึง 0.583 โดยกลุ่มอาชีพที่มีการกระจายรายได้ในกลุ่มเท่าเทียมกันมากที่สุดคือ อาชีพธุรกิจภาคการท่องเที่ยวที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนีเท่ากับ 0.417 ในขณะที่รายได้จากภาคเกษตร เงินโอน/สวัสดิการ และธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย กลุ่มอาชีพที่มีการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เนื่องจากรายได้จะมีความแตกต่างกันตามความแตกต่างของจำนวนที่ดินถือครองในกลุ่มเกษตรกร ขนาดธุรกิจและเงินลงทุนในกลุ่มธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และแหล่งเงินโอนที่มีทั้งเงินที่ลูกหลานส่งให้ เงินคนชรา แม้กระทั่งเงินบำนาญ ซึ่งมีฐานที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบสัดส่วนของรายได้ครัวเรือนตามชั้นรายได้ 5 ชั้น

กลุ่มชั้นรายได้	รายได้รวมของกลุ่ม (บาท/เดือน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
กลุ่มที่ 1 (20% รายได้ต่ำสุด)	500,500	4.11
กลุ่มที่ 2 (20%)	939,000	7.71
กลุ่มที่ 3 (20%)	1,520,500	12.49
กลุ่มที่ 4 (20%)	2,539,000	20.85
กลุ่มที่ 5 (20% รายได้สูงสุด)	6,677,000	54.84
รวม	12,176,000	100

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการสำรวจปี 2559

3) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ Gini เทียม การวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมที่ปรากฏจากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ Gini รายได้รวมตามข้อที่ 1 ว่าเกิดจากการกระจุกตัวของรายได้จากรายได้แหล่งใดเป็นสำคัญ โดยหลักการคือ แหล่งรายได้ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ Gini เทียมสูง จะเป็นต้นเหตุของการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า แหล่งรายได้ที่เป็นสาเหตุหลักของการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมมากที่สุด คือ รายได้จาก การประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (0.627) แหล่งรายได้ที่เป็นปัญหาในระดับรองลงมา คือ รายได้จากการประกอบธุรกิจส่วนตัวและการค้าขาย (0.560) เนื่องจาก เป็นแหล่งรายได้ที่มีสัดส่วนที่สูง แต่มีการกระจุกตัวอยู่กับคนแค่ประมาณร้อยละ 20 เท่านั้น

ผลจากการศึกษาการกระจายรายได้ พบว่า ในปัจจุบันการกระจายรายได้บนเกาะพะงันยังไม่เป็นธรรม รายได้ส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่กับประชาชนในกลุ่มอาชีพธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายเป็นหลัก

รายได้หลักของผู้มีรายได้น้อยยังคงมาจากอาชีพเกษตรกรและอาชีพลูกจ้างในภาคการท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งหากสภาพนี้ยังคงดำเนินต่อไปโดยไม่มีการแก้ไข ในอนาคตเมื่อเศรษฐกิจของเกาะพะงันเติบโตขึ้น ความไม่เป็นธรรมของการกระจายรายได้จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องหาแนวทางการดำเนินนโยบายที่สามารถกระจายรายได้จากภาคการท่องเที่ยวไปสู่ภาคเกษตรและลูกจ้างภาคการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการกระจายรายได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีเน่ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าในปีที่สำรวจพื้นที่เกาะพะงันมีปัญหาการกระจายรายได้ที่เริ่มจะไม่เท่าเทียม และแหล่งรายได้ที่เป็นต้นเหตุของการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม คือ รายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยผลกระทบจากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เช่น งานของ มนัส สุวรรณ (2539) และธีรวิทย์ จำเดิม (2549) ซึ่งพบว่า การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อการกระจายรายได้ อย่างไรก็ตาม อธิฐาน พงศ์พิศาล (2549) จุฑารัตน์ ขาวคม (2548) และ Clements (1993) กลับพบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้ดีขึ้น

เมื่อศึกษาถึงสาเหตุของข้อขัดแย้งของผลการศึกษาดังกล่าวเพิ่มเติมทำให้ได้ข้อสรุปว่า การท่องเที่ยวเป็นการลงทุนที่สร้างโอกาสในการเข้าถึงแก่คนทุกส่วนได้มากกว่าการลงทุนในธุรกิจอื่น เพราะประชาชนทุกกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมได้ง่ายกว่า ทั้งการนำเที่ยว การขายสินค้า การเป็นลูกจ้าง การให้บริการต่างๆ โดยไม่จำกัด แต่ที่หลายพื้นที่ประสบปัญหาการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมเพราะยังขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทำให้ขาดการพูดคุยและดึงเอาศักยภาพของทุกภาคส่วนในสังคมมาพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว แต่ในชุมชนที่ผ่านประสบการณ์การมีส่วนร่วมการกระจายรายได้จะมีความเป็นธรรมมากกว่า

6. สรุปผลการวิจัย

การขยายตัวของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากภาคการเกษตร (มะพร้าว) เป็นหลักไปเป็นการพึ่งพิงภาคการท่องเที่ยวเป็นหลัก นอกจากนี้การขยายของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวได้ทำให้รายได้ของคนเกาะพะงันดีขึ้น แต่ก็ส่งผลให้การกระจายรายได้บนเกาะพะงันมีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น รายได้ส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่กับประชาชนในกลุ่มอาชีพธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายเป็นหลัก รายได้หลักของผู้มีรายได้น้อยยังคงมาจากอาชีพเกษตรกรและอาชีพลูกจ้างในภาคการท่องเที่ยวและบริการ และรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นสาเหตุหลักของความเหลื่อมล้ำของรายได้

7. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบว่า การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวแม้ทำให้รายได้ของครัวเรือนในพื้นที่เกาะพะงันสูงขึ้นแต่ภาพรวมการกระจายรายได้ยังไม่เท่าเทียมรายได้ส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจส่วนตัวส่วนครัวเรือนดั้งเดิมที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ยังทำได้เพียง

การขายสินค้าเกษตรได้ในราคาที่สูงขึ้นแต่ก็ยังไม่มีการปรับระบบการผลิตให้สอดคล้องเพื่อรองรับกับธุรกิจการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นทุกวัน ทำให้เสียโอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น เพื่อให้การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้นจำเป็นต้องมีการดำเนินนโยบายที่ทำให้คนกลุ่มนี้สามารถแสวงหาประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เสนอแนะโครงการการกระจายรายได้ดังนี้

ตารางที่ 6 โครงการตามข้อเสนอแนะ

มิติการพัฒนา	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
1. โครงการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเกาะพะงันเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน	1) ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ตลอดจนกระบวนการสรรหา และดำเนินการ โดยกรรมการชุดนี้มีหน้าที่กำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืนของเกาะพะงัน และแต่งตั้งอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ คอยดูแลและช่วยเหลือ	สำนักงานการท่องเที่ยว/อำเภอ/องค์กรปกครองท้องถิ่น/ผู้แทนองค์กรภาคธุรกิจ/
2. โครงการการกระจายรายได้	1) การสร้าง Training Center for Tourism Business Workforces เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รุ่นใหม่ของเกาะพะงันเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวและสร้างงานให้ชุมชน 2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว เกษตรกร/ชาวประมง ในการร่วมกันสร้างเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน 3) การพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนพัฒนาต่อยอดผลิตผลจากอาชีพของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	อนุกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฯ ร่วมกับหน่วยงานราชการและเอกชน อนุคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมมือกับโรงแรม/ที่พัก บริษัทนำเที่ยว ชุมชน อนุคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่องการศึกษาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและแนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2558). สถิตินักท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 2558. จาก <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/content>.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2559). ระบบคลังข้อมูลธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 2558. จาก <http://datawarehouse2.dbd.go.th/bdw/search/search2.html>.
- เดชรัช สุขกำเนิด. (2534). การวิเคราะห์องค์ประกอบของการกระจายรายได้ของครัวเรือนประมงชายฝั่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑารัตน์ ขาวคม. (2548). ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวต่อประชาชนในท้องถิ่นในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตติพันธ์ ไตวิจิตร. (2546). ผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านการกระจายรายได้: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบ้านผานกกกและบ้านบวกเตย ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรวดี จำเดิม. (2549). การศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโบราณสถานเวียงกุมกาม. วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 1(1), 1 - 9.
- ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์ และमुखसुदा พูลสวัสดิ์. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการขยายตัวของ การท่องเที่ยว โครงสร้างรายได้ และการกระจายรายได้ของชุมชนท่องเที่ยวในภาคตะวันออก. วารสารการจัดการสมัยใหม่. 9(1), 27 - 41.
- ปานจิต จินห์ธิญ และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2556). ศึกษาผลกระทบการท่องเที่ยวต่อชุมชนชาวเกาะพะงัน. บทความวิจัยนำเสนอในงานมหกรรมวิชาการ ครั้งที่ 4, วันที่ 10 พฤษภาคม 2556 ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. สงขลา.
- พิมลพรรณ ลาภยงยศ. (2541). การกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น : กรณีศึกษาเกาะช้างกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนัส สุวรรณ. (2539). การท่องเที่ยวกับผลกระทบ. วารสารภูมิศาสตร์. สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย. 21(1), 13 - 16.
- รัชณี ชัยยาภรณ์. (2544). การวิเคราะห์การกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2539 และ 2541. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์การวางแผนการท่องเที่ยวและการแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย. (2549). แนวทางการวางแผนการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร.
- อธิฏฐาน พงศ์พิศาล. (2549). ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Clements, Christine Jo. (1993). *The Perceived Impacts of Tourism on the Mississippi National River and Recreation Area (Recreation Areas, Minesota)*, Dissertation Abstracts International. 54(4): 1540.
- David A. Fennell. (1999). *Ecotourism: An Introduction*. London: Routledge Press
- Feri, J. C. H., Renis, and S. W. Y. Kuo. (1979). *Growth with equity: The Taiwan case*. New York: Oxford University Press.
- Mowforth, M. and I. Munt. (2003). *Tourism and Sustainability: Development and New Tourism in the Third World*. London: Routledge Press.
- Peerasit Kamnuansilapa and Parnchit Jinhirun. (2015). *Tourism and Solid Waste Management on Hoh Pha-Ngan: An Exploratory Study*. Humanities and Social Sciences. 32(1), 165-188
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Oxon: CABI Publishing.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York. Harper and Row Publications.
- World Tourism Organization. (1998). *Guide for local authorities on developing sustainable tourism*. Madrid, Spain.

ประวัติแนบท้ายบทความ

Name and Surname: Miss PATIDA MORASILP

Highest Education: M.A. (Tourism Industry Management)

University of Agency: Chiang Mai University, Thailand

Field of Expertise: Community Based Tourism

Address: Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Department of Tourism and Recreation Prince of Songkla University, 31 Moo 6, Makhamtae Sub-district, Muang District, Surat Thani, 84000

E-mail: kamonwan.m@psu.ac.th

Name and Surname: Assistant Professor Dr. Weerasak Kongrithi
Highest Education: Ph.D. (Agricultural Economics)
University of Agency: Kasetsart University, Thailand
Field of Expertise: Agricultural Economics, Marketing and Production
Address: Faculty of Liberal Arts and Management Sciences,
 Prince of Songkla University, 31 Moo 6, Makhamtae Sub-district,
 Muang District, Surat Thani, 84000
E-mail: weerasakagri@gmail.com

Name and Surname: Dr. Apiwat Ayusuk
Highest Education: Ph.D. (Economics)
University of Agency: Chiang Mai University, Thailand
Field of Expertise: Empirical Finance, Financial Modeling, Tourism Economics
Address: Faculty of Liberal Arts and Management Sciences,
 Prince of Songkla University, 31 Moo 6, Makhamtae Sub-district,
 Muang District, Surat Thani, 84000
E-mail: Apiwat.a@psu.ac.th

